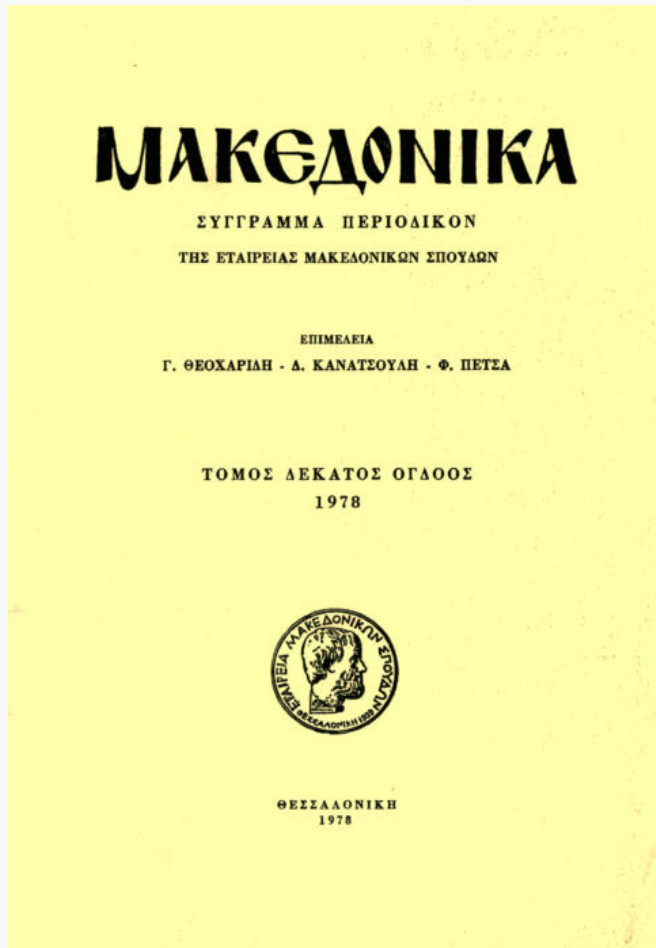

Μακεδονικά

Τόμ. 18, Αρ. 1 (1978)

Επίσκοποι Κίτρους κατά την τουρκοκρατίαν επι τη βάσει των πηγών

Απόστολος Αθ. Γλαβίνας

doi: [10.12681/makedonika.489](https://doi.org/10.12681/makedonika.489)

Copyright © 2014, Απόστολος Αθ. Γλαβίνας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γλαβίνας Α. Α. (1978). Επίσκοποι Κίτρους κατά την τουρκοκρατίαν επι τη βάσει των πηγών. *Μακεδονικά*, 18(1), 74-91. <https://doi.org/10.12681/makedonika.489>

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΙΤΡΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ*

1. Νεόφυτος· 1486¹.

2. Σωφρόνιος· μέσα του 16ου αιώνας. Εις τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, ὁ ὁποῖος συνεγράφη εἰς φράσιν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Λιτῆς καὶ Ρενδίνης Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου, μετεφράσθη δὲ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου Λάνδου μοναχοῦ, ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: *Ὅταν ἔκτιζε τὸ Μοναστήριον* (τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν τῷ Ὀλύμπῳ)², *ἐπροφήτευσε* (ὁ Ἅγιος Διονύσιος) *λέγοντας*: «Μετὰ τὴν ἐμὴν τελευτὴν

---

* Εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν δὲν δίδεται πλήρης, κατὰ τὸ δυνατόν, κατάλογος τῶν κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν Ἐπισκόπων Κίτρους. Ἀναφέρονται μόνον ἐκεῖνοι οἱ Ἐπίσκοποι, περὶ τῶν ὁποίων ἀνεύρομεν πληροφορίας εἰς διαφόρους πηγὰς. Πιστεύομεν ὅτι, διὰ τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα παρατίθενται, συμπληροῦνται ἄρκετὰ κενὰ εἰς τοὺς ἤδη ὑπάρχοντας καταλόγους τῶν Ἐπισκόπων Κίτρους εἴτε διότι ἀναφέρονται νέαι χρονολογία δι' ὀρισμένους ἐκ τῶν Ἐπισκόπων εἴτε διότι καθίστανται γνωστοὶ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς καταλόγους. Τὴν σχετικὴν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Κίτρους βιβλιογραφίαν δύναιται νὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Μητροπολίτου πρ. Λήμνου Β α σ ι λ ε ἰ ο υ Γ. Ἀ τ έ σ η, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, ἐν Ἀθῆναις 1975 (ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου», τ. ΝΣΤ' καὶ ΝΖ', 1974 καὶ 1975), σ. 122-124, 317-318 καὶ Βραχέα τινὰ περὶ Ἀρχιερέων τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ ἐπισημειώσεις εἰς ἐπισκοπικοὺς αὐτῆς καταλόγους, «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος». Ξ' (1978) 66-68.

1. Μ α ν ο υ ἠ λ. Ἰ ω. Γ ε δ ε ώ ν, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, Εἰδήσεις ἐκ τῆς ἡμέτερας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας 1500-1913, ἐν Ἀθῆναις 1938, σ. 519· R. J a n i n, Citrus (Κίτρος, Κίτρον), «Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques» 12(1953) 998.

2. Εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ σώζεται τουρκικὸν ἔγγραφο, διὰ τοῦ ὁποίου παρεσχέθη ἡ ἄδεια εἰς τὸν Διονύσιον νὰ ἐπισκευάσῃ τὴν προπύργουσαν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὸ ἔγγραφον εἰς Μονὴν Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν ἔτος 1543, μετεφράσθη τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1943 εἰς τὸ μεταφραστικὸν γραφεῖον τοῦ Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Ἀμφότερα, τὸ πρωτότυπον καὶ ἡ μετάφρασις, εὐρίσκονται νῦν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου ἐπανιδρυθεῖσα Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος μετωνομάσθη ἀργότερον εἰς Μονὴν Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ. Περὶ τῆς Μονῆς ταύτης δρᾷ Γ ε ν ν α δ ἰ ο υ Μ η τ ρ ο π ο λ ἰ τ ο υ Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ η ς, Ἡ Ἱερά Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1(1917) 515-528, 545-560, 593-604· Ἀ ρ χ ι μ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὶ μ ο υ Π α π α δ ο π ο ὕ λ ο υ κριτικὴν τῆς ὥς ἄνω μελέτης, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1(1917) 718-724· Γ ε ν ν α δ ἰ ο υ Μ η τ ρ ο π ο λ ἰ τ ο υ Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ η ς, Ἡ Ἱερά Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ,

ἔρχεται ἕνας Ἐπίσκοπος νὰ κρίσῃ πύργον εἰς αὐτὸν τὸν τόπον» καὶ οὕτως ἐγένετο ὅτι ἀπ' οὗ ἐκοιμήθη ὁ Ὅσιος ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρων Σωφρόνιος ἔκτισε πύργον ἐκεῖ ὅστις ἕως τὴν σήμερον φαίνεται¹. Ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Διονύσιος ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ ἐπανακτίσῃ τὴν Μονὴν τὸ ἔτος 1543 καὶ ἐφ' ὅσον ὁ θάνατος τοῦ Διονυσίου πρέπει νὰ τοποθετηθῇ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος, ὡς τοῦτο δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐξ ὄλων τῶν δεδομένων τοῦ βίου του, τὸν ὁποῖον συνέγραψεν ὁ σύγχρονός του Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης, τότε ὁ Σωφρόνιος πρέπει νὰ ἦτο Κίτρους κατὰ τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος.

3. Δαμασκηνός· 1560/1561 γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάσαφ, Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπιχορηγεῖται καὶ ἐπιβραβεύεται εἰς τὸν Ἰωάννην τῆς Ρωσίας ὁ τίτλος τοῦ βασιλέως. Τὸ γράμμα ὑπογράφει καὶ ἴ' Ὁ εὐτελής ἐπίσκοπος Κίτρους Δαμασκηνός². Μεταξὺ Σεπτεμβρίου 1564 καὶ Ἰανουαρίου 1565 ἴ' Ὁ Κίτρων Δαμασκηνός ὑπογράφει συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ περὶ διενέξεως μεταξὺ Μετεωριτῶν καὶ Βαρλααμιτῶν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὕδατος τῆς Λεπτοκαρέας³. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1565 ἴ' Ὁ Κίτρων Δαμασκηνός ὑπογράφει μεθ' ἑτέρων μελῶν τῆς συνόδου τὴν καθάρσιν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάσαφ τοῦ Μεγαλοπρεποῦς⁴. Σεπτέμβριος τοῦ ἔτους 1565 γράμμα τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους Γ' περὶ τῆς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας. Εἰς τὸ γράμμα τοῦτο ἀναφέρεται καὶ ὁ Κίτρους Δαμασκηνός ὡς εὐεργέτης τῆς Μονῆς⁵.

4. Λουκιανός· τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1567 ὑπογράφει πρᾶξιν τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους Γ', διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος Σόλωνος ὁ Βα-

«Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 2(1918) 54-59. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγ. Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 1(1919) 652-659, 739-746· τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4(1920) 10-28· τοῦ αὐτοῦ († Παραμυθίας Ἀθηναγόρα), Περὶ τῆς ἐν Ὀλύμπῳ Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Συμπληρωματικά, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 10(1926) 580.

1. «Ὁ Μέγας Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», τ. Α', Μὴν Ἰανουάριος, Κερατεῖα Ἀττικῆς 1946, σ. 618.

2. W. Regel, *Analecta byzantino-russica*, Petropoli 1891, σ. 79.

3. Διον. Ἀ. Ζακυθινόυ, Ἀνέκδοτα πατριαρχικά καὶ ἐκκλησιαστικά γράμματα περὶ τῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων, «Ἐλληνικά» 10(1938) 296.

4. Martinus Crusius, *Turcograeciae libri octo*, Basileae 1584, σ. 174· † Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς καταλόγους Κ/πόλεως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐξῆς, «Ὁρθοδοξία» 9(1934) 79, ὑποσ. 73.

5. Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου, Ἐκδρομὴ εἰς τὴν βασιλικὴν καὶ πατριαρχικὴν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς τὴν ἐν Χαλκιδικῇ, «Byzantinische Zeitschrift» 7(1898) 75· Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων μητροπολίται ἀπὸ Θεωνᾶ τοῦ ἀπὸ ἡγουμένων μέχρι Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου (1520-1578), «Byzantinische Zeitschrift» 12(1903) 147.

τοπεδινὸς προάγεται εἰς τὴν Μητρόπολιν Χριστιανοπούλεως¹. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1569 ὁ Λουκιανὸς ὑπογράφει ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου, διὰ τοῦ ὁποίου βεβαιοῦται ὅτι ὁ Μητροπολίτης Βερροίας Θεοφάνης Μαλάκης ἐδώρησεν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Βλατάδων τὸν ἐν Θεσσαλονίκη ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου². Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1570 ὁ Λουκιανὸς ὑπογράφει γράμμα τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους Γ', διὰ τοῦ ὁποίου ἐπικυροῦνται τὰ προνόμια τῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας³.

5. Ζωσιμᾶς· εἶχεν ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν⁴. Τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1590 ὑπογράφει τὸν συνοδικὸν Τόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεκυρώθη ἡ προαγωγή τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας εἰς Πατριάρχην⁵. Τὴν 12ην Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1607 ὁ Ζωσιμᾶς ἐγένετο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα Σωφρόνιον⁶.

6. Ἱερεμίας ἄγνωστον πότε ὁ Ἱερεμίας μετετέθη ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴν Πολυανῆς εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους⁷. Τὴν 1ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 1612, ἡμέραν Δευτέραν, Λατῖνοι πειραταὶ «ἐκούρσευσαν» τὸ Κίτρος καὶ κατέκαυσαν, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Τούρκου μπέη τῆς περιοχῆς. Τὸ γεγονός τοῦτο διασώζεται εἰς ἓν βραχύτατον χρονικόν, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸν χειρόγραφον κώδικα 66 (φ. 52^ν) τῆς Μονῆς τῆς Ὀλυμπίωτισης: *† Τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀχμέτου τοῦ Ἰσαϊλίτου ἰνδικτιῶνος ἰ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ δηλονότι τοῦ μαρτίου, εἰς τὴν πρώτην, ἡμέραν β' α' ἐξῆλλον οἱ λατῖνοι ἤγρον οἱ φράγγοι εἰς τὸ κίτρος καὶ τὸ ἐκούρσευσαν, καὶ ἐκατέκασαν*

1. † τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἁθῶ. Β'. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μονῆς Ρατοπεδίου, «Ἑλληνικά» 3(1930) 48, ἐνθα ἀναγράφεται τὸ ἔτος 1568.

2. Ἀποστόλου Ἀθ. Γλαβίνα, Μητροπολίται τινες Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης» 19(1974) 312, ἐνθα ἐπίσης μνεῖα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδόσεων τοῦ ἐγγράφου.

3. Fr. Miklosich et Ios. Müller, Acta et Diplomata graeca medii aevi, sacra et profana, τ. 5, Vindobonae 1887, σ. 178 («† Ὁ Κίτρος Λουκιανός†») Ioannes Oudot, Fonti Serie II-Fascicolo IV Patriarchatus Constantinopolitani Acta Selecta II, Grottaferrata (Roma) 1967, σ. 194 («† Ὁ Κίτρος Λουκιανός»).

4. Martinus Crusius, Turcograeciae, ἔ.α., σ. 338. Ὁ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.α., σ. 520, ἀναφέρει τὸν Ζωσιμᾶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1572-1594.

5. W. Regel, Analecta, ἔ.α., σ. 91, «Ὁ Κύτρος Ζωσιμᾶς».

6. Ἀποστόλου Ἀθ. Γλαβίνα, Βραχέα τινὰ περὶ Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης, «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης» 20 (1975) 254, ἐνθα τὸ κείμενον τῆς μεταθέσεως τοῦ Ζωσιμᾶ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης.

7. Τὴν μετάθεσιν ταύτην ἠκύρωσε πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἀπόφασις τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1617. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀναδημοσιεύεται κατωτέρω.

καὶ τὰ ὀσπίτια τοῦ μπέι καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα. καὶ ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ ἐσκόπε κεφάλι ὁ διονύσιος ὁ πρῶν λαρίσσου β' ὡφ φορὰν διὰ νὰ πάρῃ τὸ βασίλειον, καὶ οὐκ ἠδυνήθη ὁ ταλαίπωρος νὰ καταστήσῃ ἐκεῖνο ὅπου ἀρχισεν, ἀλλὰ τὸν ἐπίασαν εἰς τὰ ἰωάννινα καὶ τὸν ἔγδαραν ἀπὸ τὴν μέσην καὶ ἄνω, καὶ οὕτως ὁ τάλαιος τὸ ζῆν κακῶς ἀπέβηξεν:—ἀπὸ ἀδάμ δὲ ἔτει 'ζρκ':—¹.

Κατόπιν τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ τῆς περιοχῆς ἐθεώρησαν ὡς υπεύθυνον τὸν Ἐπίσκοπον Ἱερεμίαν καὶ τοὺς ἐντολίους Χριστιανοὺς καὶ διὰ τοῦτο ἐθανάτωσαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ἐνῶ ὁ Ἱερεμίας *φυγῆ χρησάμενος* διεσώθη *στερηθεὶς ἀπάσης τῆς περιουσίας αὐτοῦ*. Τότε χειροτεχνήθη ἕτερος Ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους, ὁ δὲ Ἱερεμίας κατέστη πρῶν. Οὕτως ἡ *Ἐπισκοπὴ Κίτρους Ἱερεμίας* υπογράφει τὴν 24ην Μαΐου τοῦ ἔτους 1613 διαιτητικὸν γράμμα συνάξεώς τινος προερχόντων μοναχῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐπεκυρώθησαν τὰ ἐπὶ τῆς Κομῆτισσας καὶ τοῦ Στυλίου δικαία τῶν Ἰβηριτῶν καὶ Χελανδαρηνῶν². Μετὰ ταῦτα ὁ Ἱερεμίας ἀπηρθύνθη πρὸς τὴν σύνοδον τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου διὰ νὰ ἀκυρώσῃ αὐτὴ τὴν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους μετὰθεσίν του. Ἡ σύνοδος, ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησίν του, ἐθεώρησεν ἄκυρον καὶ ἀνίσχυρον τὴν εἰς Κίτρους ἀπὸ Πολυανῆς γενομένην μετὰθεσιν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἄδειαν νὰ μετατεθῆ εἰς ἕτεραν ἐπαρχίαν. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη, ἡ ὁποία ἐλήφθη τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1617, ἔχει ὡς ἐξῆς:

† Τιμόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὅτι μὲν ἐπεκράτησεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰθεσεῖς ἀρχιερέων γίνεσθαι ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν καὶ ἰσχυροῦσθαι τούτους γνησίους ἀρχιερεῖς, εὐδελόν ἐστι καὶ ὁμολογούμενον ὅτι δὲ πάλιν καὶ τοὺς μετὰ τὴν μετὰθεσιν εἰς ἐπιβουλήν ζωῆς καὶ θανάτου κινδυνεύοντας καὶ μὴ δυναμένους ὅλους ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκεῖνη ἴστασθαι καὶ ἀρχιερατεῦειν καὶ διὰ τοῦτο ἀποδράσαντας καὶ ἀναχωρήσαντας, δίκαιόν ἐστι πάντως καὶ εὐλογώτατον ἀνατραπῆναι καὶ εἰς οὐδὲν λογισθῆναι τὴν μετὰθεσιν ἐκεῖνην καὶ εἰς ἕτερας ἐπαρχίας μεταβῆναι γνησίως. Ὁπερ νῦν συνέβη καὶ ἐπὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ κτῶ Ἱερεμίᾳ καὶ γὰρ αὐτὸς πρῶτον ἐπίσκοπος Πολυανῆς χειροτονηθεὶς ὕστερον ἔλαβε λόγῳ μετὰθεσεως

1. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Εὐαγγ. Ἀ. Σκουβαρᾶ, Ὀλυμπιώτισσα. Περιγραφή καὶ ἱστορία τῆς Μονῆς. Ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὰ χειρόγραφα-κατάλογος τῶν κωδίκων. Ἀναγραφαὶ καὶ χρονικά. Σημειώματα. Ἀκολουθία Παναγίας Ὀλυμπιώτισσης. Ἐγγραφα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς (1336-1900), Ἀθῆναι 1967, σ. 87-88. Εἰς τὴν σ. 87 πανομοιότυπον τῆς ἐνθυμήσεως ταύτης τοῦ ἔτους 1612.

2. Μανουήλ Γ. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.ἀ., σ. 175· πρβλ. καὶ σ. 520.

τὴν ἐπισκοπὴν Κίτρους, κάκεισε οὐνεργία τοῦ μισοκάλου δαίμονος ἐξαίφνης ἐπιδρομῆς γενομένης ὑπὸ θαλαττίων ληστῶν καὶ ἐναντίων τῆς κραταιᾶς ἡμῶν βασιλείας, καὶ ἐρημωσάντων τὸν τόπον, ὁ δικαστὴς τοῦ τόπου καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ τῶν κρατουμένων καὶ ἐξουσιασταὶ νομίσαντες τὴν ἐπιβουλὴν ταύτην καὶ ἔνεδραν, ἦν ἔπαθον, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν ἐντοπιῶν χριστιανῶν γεγενῆσθαι, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτειναν καὶ ἐθανάτωσαν, αὐτὸς δὲ φυγὴ χρησάμενος διεσώθη, στερηθεὶς τῆς περιουσίας αὐτοῦ καὶ μείνας γυμνὸς καὶ ἄπορος, περινοστῶν καὶ περιορχόμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἐλεημοσύνης καὶ ἐπικουρίας δεόμενος, χειροτονηθέντος ἐτέρου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆ τοῦ Κίτρους· ὃς μηκέτι φέρων μὴδὲ ἀνεχόμενος τὰς τοιαύτας θλίψεις καὶ στενοχωρίας καὶ τὰς ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταβάσεις, προσέπεσε τῇ καθ' ἡμᾶς ἱερῶ τῶν ἀρχιερέων συνόδῳ καὶ ἐδεήθη ἐμπόνως ἀνυρθῆναι τὴν μετάθεσιν αὐτοῦ. Καὶ δὴ ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ἀποδεξαμένη, γνώμη κοινῇ συνοδικῇ γράφει καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαίνεται, ἵνα ἡ μὲν ἀπὸ Πολυανῆς εἰς Κίτρους γενομένη μεταίθεσις τοῦ αὐτοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κῆρ Ἱερεμίου μείνη ἄκρος καὶ ἀνίσχυρος καὶ εἰς οὐδὲν λογισθῆ, αὐτὸς δὲ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κῆρ Ἱερεμίας ἔχη ἄδειαν μετατεθῆναι ἐν ἑτέρῳ ἐπαρχίᾳ καὶ εἶη καὶ ὀνομάζηται γνήσιος καὶ καθολικὸς ἀρχιερεὺς αὐτῆς καὶ ἱεροουργῆ καὶ τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελῆ μετὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως ἀπροκριματίστως καὶ ἀναντιρρήτως. Ὅθως ἀπεφηνάμεθα συνοδικῶς. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων δήλωσιν καὶ διηρηκὴ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν γράμμα, καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἐν ἔτει ζ' ρ' κ' ς' [1617]:—

Ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ ἰνδικτ. [ιε'].

Ἐπονται 10 ὑπογραφαὶ ἀρχιερέων καὶ δύο ὀφφικιοῦχων, ἐξ ὧν ἀνέγνω ὁ Παπαδόπουλος-Κεραμεὺς τὰς ἐπομένας:

† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης.

† Ὁ Νικαίας Πορφύριος.

† Ὁ Ἀγκύρας Γρηγόριος.

† Ὁ Τραπεζοῦντος Ἰγνάτιος.

† Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχων τὰς γνώμας τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Ἀθηνῶν, τοῦ Προύσης, τοῦ Γάνου καὶ Χώρας καὶ τοῦ Ἰμβρου.

† Ὁ μέγας σακελλάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχων τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων, τῷ τε Ἐφέσσῳ, τοῦ Τρονοῦ, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Ναυπάκτου καὶ τοῦ Λήμου¹.

1. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμεῶς, Ἐνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας ἢ συλλογὴ ἀνεκδότων καὶ σπανίων ἐλληνικῶν συγγραφῶν περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἐφῶν

7. Ἐπίσκοποι ἑἰς τὸ ὡς ἄνω ἔγγραφον, τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1617, ἀναφέρεται ὅτι τὸν Κίτρους Ἰερεμίαν, μετὰ τὴν φυγὴν του (1612), διεδέχθη ἕτερος Ἐπίσκοπος, χωρὶς νὰ μνημονεῦεται τὸ ὄνομά του. Πιθανῶς ὁμοῦς νὰ ἔφερε καὶ αὐτὸς τὸ ὄνομα Ἰερεμίας καὶ νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ ἀναφερόμενον.

8. Ἰερεμίας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1615 ὑπογράφει συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου Α', διὰ τῆς ὁποίας καθηρέθη ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Λουκάς¹. Τὴν 2αν Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1616 ὑπογράφει τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γάνου καὶ Χώρας Μακαρίου ὡς Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας². Τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1616 ὑπογράφει συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου Α', διὰ τῆς ὁποίας ἀποκατεστάθη, κηρυχθεὶς ἀθῶος εἰς τὸν θρόνον του ὁ Μητροπολίτης Λήμνου Κλήμης³. Ἐπίσης τὸν Αὐ-

---

ὀρθόδοξον ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα τῆς τῶν Παλαιστινίων, τ. τέταρτος, Πετροῦπολις 1897 (Bruxelles 1963), σ. 90-92· πρβλ. τὸ ὅ αὐτοῦ, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη ἦτοι κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ἀγιοτάτου ἀποστολικοῦ τε καὶ καθολικοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης ἀποκειμένων ἐλληνικῶν κωδίκων συνταχθεῖσα καὶ φωτοτυπικῶς κοσμηθεῖσα πῖναξιν, τ. τέταρτος, Πετροῦπολις 1899 (Bruxelles 1963) σ. 8. Μέρους τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐδημοσιεῖθη ὑπὸ τοῦ Γενναδίου Μ. Ἀραμπατζόγλου Μητροπολίτου Ἡλίουπόλεως καὶ Θείρων, Φωτίειος βιβλιοθήκη ἦτοι ἐπίσημα καὶ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα καὶ ἄλλα μνημεῖα σχετικὰ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ γενικῶν καὶ ἐιδικῶν προλεγομένων, μέρος πρῶτον, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1933, σ. 166 καὶ τοῦ Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος, ἐν Ἀθήναις 1933, σ. 552. Πρβλ. Νομικὸς Μιχαὴλ Βαπορίσ, Codex (B') Beta of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople: Aspects of the History of the Church of Constantinople: Aspects of the History of the Church of Constantinople. (The Archbishop Iakovos Library of Ecclesiastical and Historical Sources No 3), Brookline 1975, σ. 40-42. Τὴν 10ην Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1618 ὁ πρῶν Πολυανθῆς Ἰερεμίας ἐξελέγη Μητροπολίτης Σηλυβρίας, Γενναδίου Μ. Ἀραμπατζόγλου, Φωτίειος βιβλιοθήκη, ἐ.ἀ., μέρος πρῶτον, σ. 129 καὶ ὑποσ. *, ἐνθα τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς του ὡς Σηλυβρίας. Ὅρα καὶ Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος, ἐ.ἀ., σ. 553. Ἡ ἐκλογὴ αὕτη τοῦ πρῶν Πολυανθῆς Ἰερεμίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Σηλυβρίας ἐγένετο τὴν 18ην Νοεμβρίου 1618, συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν τοῦ Νομικὸς Μιχαὴλ Βαπορίσ, Codex (B') Beta, ἐ.ἀ., σ. 47-48· ὅρα καὶ σ. 41. Ἡ 18η Νοεμβρίου 1618 ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, ἐ.ἀ., τ. τέταρτος, σ. 8, ὁμοῦς ἀναφέρεται ἐσφαλμένως Πολυανθῆς Ἰάκωβος. Περὶ τοῦ Ἰερεμίου Σηλυβρίας πρβλ. καὶ Μιλτ. Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, «Θρακικά» 14(1940) 168.

1. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, ἐ.ἀ., τ. τέταρτος, σ. 21· Νομικὸς Μιχαὴλ Βαπορίσ, Codex (B') Beta, ἐ.ἀ., σ. 25.

2. Νομικὸς Μιχαὴλ Βαπορίσ, Codex (B') Beta, ἐ.ἀ., σ. 30.

3. Νομικὸς Μιχαὴλ Βαπορίσ, Codex (B') Beta, ἐ.ἀ., σ. 32. Νομικὸς Μ. Βαπόρη, Συμβολὴ εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν κατάλογον τῆς Μητροπόλεως Λήμνου,

γουςτον τοῦ ἔτους 1618 ὁ Κίτρος Ἱερεμίας ὑπογράφει τὴν πρᾶξιν ψήφων ἐπ' ἐκλογή τοῦ Ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ Γενναδίου ὡς Μητροπολίτου Καφᾶ καὶ Φούλλων¹.

9. Ἐπισημασθέντος τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1649 μετέσχεν εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκη ἐκλογήν τοῦ Θεοφάνους ὡς Ἐπισκόπου Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἀντὶ τοῦ καθαιρεθέντος ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μελετίου².

10. Ἰωακείμ ἦτο Πρωτοσύγκελλος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ. Ἐπίσκοπος Κίτρος ἐχειροτονήθη τὴν 4ην Μαΐου τοῦ ἔτους 1662 καὶ τὴν 18ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1679 μετετέθη εἰς τὴν Βέρροιαν. Τὰς χρονολογίας ταύτας μᾶς παρέχει ὁ ἴδιος ὁ Ἰωακείμ Κίτρος εἰς σημείωμα εὐρισκόμενον εἰς τινα κομψὸν χειρόγραφον Νομοκάνονα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, τὸν ὁποῖον εἶδεν ὁ Πέτρος Παπαγεωργίου. Εἰς τὸ φύλλον 145-6 τοῦ Νομοκάνονος ἀνεγνώσθησαν τὰ ἑξῆς:

Τέρμα εἴληφε τὸ τοιοῦτον βιβλίον. Τοῦ παντάνακτος ἰσχύοντος δυνάμει. / Ὡ δόξα πρέπει νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὁ πάντας αἰτῶ τοὺς ἀναχειρας τοῦτο. / Λαμβάνειν μέλλοντάς τε καὶ ἀναπτύσειν. Μὴ πρὸς σφαλμάτων ἀποβλέπει πληθεῖα. / Ξενόμενος γὰρ ἀπὸ πριδος μάλλα. Νοῦς ὄλος ἡλλοίεται ταῖς τρικυμῖαις. / Δέομαι λοιπὸν πρὸς τὴν ἀντίληψίν σας. Ἦτοι σφαλερὸν ἐπανορθώσατέ μοι. / Πάντας δυναστώ ἴν' ἐπανεύγεσθέ μοι. Καὶ τῆς ἀμαθίας μου συγγνώμητέ μοι. / Ἐν Θετταλία ἔνδον τῇ μητροπόλει. Τῇ περιφίμῳ ταύτῃ μεγαλονπόλει. / Ἀρχιερατεύοντος τοῦ παναγιωτάτου. Ἡμῶν ἀθθεντὸς τοῦ καὶ λογιωτάτου. / Κῆρ Ἰωακείμ ποιμένος Θετταλίας. Καὶ τόπον ἐπέχοντος τοῦ Καισαρρείας. / Σωθῆ ὁ γράφας, ἐλεηθῆ ὁ ἔχων, Ἀμήν.

† πρωτοσύγγελος Ἰωακείμ Ἱερομόναχος ὁ γράφας τοῦτο.

Ἐν ἔτει σ ρίφ ,αχξά'. ἀγούστφ Ἰνδικτιῶνος ιδ' :

ἐχειροτονήθην Κίτρος ἐπίσκοπος ὁ ἄνωθεν Ἰωακείμ κατὰ τὸ αχξβ. μαῖου δ'. ἡμέρα κυριακῆ. τοῦ τυρλοῦ ὁποῦ ἀνέβλεψε:—

Ὁ Κίτρος Ἰωακείμ

Νῦν δὲ χάριτι Θεῶ Βεῤῥόοις, μετετέθη μοι.

κατὰ τὸ αχσθ'. ὀκτωβρίου ιη':—

τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ:—³

«Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 60(1977) 51· ὄρα καὶ Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, ἐ.ἀ., τ. τέταρτος, σ. 20.

1. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, ἐ.ἀ., τ. τέταρτος, σ. 10. Νomikos Michael Varoris, Codex (B') Beta, ἐ.ἀ., σ. 46.

2. Ἀνωθύμου, Μουσεῖον χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 24(1904) 201. Πρβλ. Νικολάου Π. Δελιαλή, Ἐπισκοπικὰ Κοζάνης, Κοζάνη, ἄρβ', σ. 13, ἐνθα ὁ Μελέτιος φέρεται ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ ἔτους 1652.

3. Π(έτρος) Ν. Π(απαγεωργίου), Θεσσαλονίκης Νομοκάνων ΙΖ' αἰῶνος, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 23(1903) 266.

Ὁ αὐτὸς Ἰωακείμ ἔγραψεν ἐπίσης εἰς ἕτερον κώδικα τὸ ἐξῆς σημεῖωμα:
*Ἐργάφη τὸ παρὸν βιβλίον, ὃ ἐκκλησιαστικὸς διάλογος, παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ
 ἐπισκόπου Κίτρους Ἰωακείμ, ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Θεσσαλονίκης· καὶ
 οἱ ἀναγνώσαντες σὺν Θεῷ εἴχασθε, καὶ ἡμῶν μέμνησθε· καὶ εἴ τι σφαλερὸν εἶη
 ἐπανορθώσατε· μὴ μοι μέμψη γένοιτο τῇ ἀμαθίᾳ· ὁμολογῶ τὸ ἥμαρτον καὶ τὸ
 ἄλλα οὐκ οἶδα.— Ἐπὶ ἔτους σωτηρίου, ἀρχοσ^{ου}, μηνὸς μαῖου λ'¹.*

11. Ἀθανάσιος· πρὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἐδρί-
 σκετο ὁ τάφος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰγνατίου, ὁ ὁποῖος ἔφερε
 μέχρι τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ ἔτους 1892 τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

*Τί ἄρα κρύπτει ὁ πικρὸς οὗτος λίθος;
 Σῶμα Ἰγνατίου Ἀλίας ποιμένος
 ἐκ Μιτυλήνης φόντος Λέσβου νήσου·
 ὃς καὶ Θεσσαλονίκης λαὸν ποιμάνας
 ἐνὸς πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἔτισι πον,
 ἀπῆλθε τῶν ᾧδε λυπῶν τὰ ἐν βίῳ
 καὶ κατώκησεν οὐρανίους θαλάμους·
 οὐπερ μέμνησθε οἱ ἀναγινώσκοντες.
 Αἴτησις ἦδε Κίτρους Ἀθανασίου
 ἀδελφίδου τελοῦντος Ἰγνατίου
 ἈΨΚΕ' ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΚΣΤ'².
 (26 Φεβρουαρίου 1725).*

Δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἀνωνύμως εἰς σουλτανικὸν φερμάνιον τῆς 21ης
 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1732 μνημονευόμενος Ἐπίσκοπος Κίτρους, ὁ ὁποῖος
 διορίσθη πληρεξούσιος τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου, ὅπως θεωρήσῃ τοὺς λο-
 γαριασμοὺς τοῦ ἡγουμένου τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονῆς τῶν Βλατάδων³, ἦτο

1. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, ἔ.ἀ., τ. 3, Πετροῦπολις 1897 (Bruxelles 1963), σ. 89.

2. Μ. Ι. Γεδεών, Σημειώσεις εἰς ἀναγραφὰς Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 23(1923) 256. Ὁ Μιχαήλ Χατζῆ Ἰωάννου, Ἀστυ-
 γραφία Θεσσαλονίκης ἦτοι τοπογραφικὴ περιγραφή τῆς Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη
 1976², σ. 97, ἀνέγνωσε 1723. Δὲν εἶναι παράδοξον πῶς ὁ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών,
 Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.ἀ., σ. 519, καὶ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ δημοσίευσιν τῆς ἐπιγραφῆς
 ἀναφέρει τὸν Κίτρους Ἀθανάσιον μετὰ τῶν ἐτῶν 1700-1715 [πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, Θεσ-
 σαλονικέων παλαιὰ κοινοτικὰ διενέξεις, «Μακεδονικὰ» 2(1941-1952) 7], λαμβανομένου
 ὑπ' ὄψιν ὅτι «ὁ Κίτρους Ἀθανάσιος» ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν κώδικα 487 τῆς ἐν Ἱεροσο-
 λύμοις πατριαρχικῆς συλλογῆς, Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Τακτικὸν τῶν
 ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ κατάλογος ἀρχιερέων ἀκμασάντων ἐν αὐταῖς
 μετὰ τῶν 1Ζ' καὶ 1Η' αἰῶνος, «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς
 Ἑλλάδος» Γ' (1889) 473.

3. Ἰωάν. Κ. Βασδραβέλλη, Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχεῖον
 Θεσσαλονίκης 1695-1912, Θεσσαλονίκη 1952, σ. 198-199.

ὁ Ἀθανάσιος¹, ἐφ' ὅσον ἀπὸ τῆς 26ης Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1725 καὶ ἐφ' ἐξῆς οὐδεμίαν ἐτέραν ἔχομεν περὶ αὐτοῦ μαρτυρίαν.

12. Ἀωνύμως εἰς τὸ κατὰστιχον ἐτησίας εἰσφορᾶς τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τὸ ὅποιον ἀπελύθη, συμφώνως πρὸς τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὸ ταυτόχρονον συνοδικὸν σιγίλλιον, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1759 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ Β', ἀναφέρεται ὅτι ὁ *Κίτρος* προσέφερε 1.000 ἄσπρα².

13. Διονύσιος: ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Θεοδοσίου (1767-1769) ἐγένετο ἡ ἀνασῦστασις τῆς Ἐπισκοπῆς Λιτῆς καὶ Ρενδίνης, διὰ τὴν ὁποίαν Ἐπίσκοπος ἐξελέγη ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης Κύριλλος. Εἰς τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, μετέσχε καὶ ὁ *Κύτρος Διονύσιος*³. Ἀωνύμως Ἐπίσκοπος Κίτρος ἀναφέρεται τὸ ἔτος 1785⁴, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ταύτησίς του μὲ τὸν Διονύσιον.

14. *Ζαχαρίας* κατήγετο ἐκ Βελβενδοῦ, ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διακεκριμένων κληρικῶν καὶ τῶν ἀξιολογωτέρων τελειοφοίτων τοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς Κοζάνην σχολαρχίας του (1746-1751). Μετὰ ταῦτα ἐχηρμάτισε διδάσκαλος εἰς διαφόρους θέσεις καὶ ἀκολούθως μεταβᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνεδείχθη Ἐπίσκοπος Κίτρος κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος⁵. Τὴν 5ην Ὀκτωβρίου 1801 ὁ Ἐπίσκοπος Σερβίων καὶ Κοζάνης Θεόφιλος δι' ἐπιστολῆς του ἐκ Κοζάνης πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους *Κύτρος κὺρ Ζαχαρίαν* καὶ *Πλαταμῶνος κὺρ Γεράσιμον* ἐγνώρισεν ὅτι, κατόπιν ἐπιστολῆς τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων διὰ *προσταγῆς τοῦ Ὑψηλοτάτου ἐκεῖσε ἡγεμόνος*, θὰ μεταβῆ εἰς Ἰωάννινα δι' *ἀναγκαίαν τινὰ ὑπόθεσιν*. Ἀποστέλλων ὁ Θεόφιλος διὰ πεζοπόρου ἐμπίστου εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν δύο Ἐπισκόπων καὶ περικλειστον γράμμα τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, παρεκάλει, ὅπως ἀποσταλῆ ἀπόκρισις πρὸς αὐτόν, διὰ τὴν παραλαβὴν, καὶ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων. Τῆς κοινῆς πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Κίτρος καὶ Πλαταμῶνος ἐπιστολῆς τοῦ Θεοφίλου σώζεται *σχέδιον*⁶.

1. Γεωργίου Στογιόγλου, Ἡ ἐν Θεσσαλονικῇ Πατριαρχικῇ Μονῇ τῶν Βλατάδων, Θεσσαλονικῆ 1971, σ. 232 καὶ ὕψος. 4.

2. Μ. Δ. Χ(αμουδοπούλου), Ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» I(1880-1881) 237. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Πατριαρχικὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1971, σ. 372.

3. Μιχαήλ Ἀθ. Καλινδέρη, Τὰ λυτὰ ἐγγραφα τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης 1676-1808, ἐν Θεσσαλονικῇ 1951, σ. 9.

4. Ἰωαν. Κ. Βασδραβέλλη, Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, Β'. Ἀρχεῖον Βεροίας-Ναούσης, Θεσσαλονικῆ 1954, σ. 228-230.

5. Παναγιώτου Ἀραβαντινοῦ, Βιογραφικὴ συλλογὴ λογίων τῆς Τουρκοκρατίας, Εἰσαγωγή-Ἐπιμέλεια Κ.Θ. Δημαρᾶ, Ἰωάννινα 1960, σ. 33 ὕψος. I καὶ σ. 63.

6. Μιχαήλ Ἀθ. Καλινδέρη, Τὰ λυτὰ ἐγγραφα, ἑ.ἀ., σ. 140.

15. Μελέτιος: τὸ ἔτος 1815 ἀνεκαίνισε τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κολινδροῦ¹. Εἰς ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Κολινδροῦ, εἰς τινα σημείωσιν, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Μελέτιος ἐχειροτόνησε τὴν Ζαν Μαῖου τοῦ ἔτους 1817 τὸν Ἰάκωβον ὡς ἀρχιδιάκονόν του, ὡς ἱερέα δὲ διὰ τὸ χωρίον Μελίκη τὸν Παπαϊερεμιάν². Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ ἀναχωρῶν διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ ἔτος 1819 ἐγκατέστησεν ὡς τοποτηρητὴν του τὸν Ἐπίσκοπον Κίτρους Μελέτιον. Οὗτος ἐξετελέσθη εἰς τὸ Καπάνι (ἀλευραγοράν)³, μετὰ τῶν ἐμπόρων Μπαλάνου καὶ Μενεξέ, τὴν 21ην Ἰουλίου (ν.ῆ.) τοῦ ἔτους 1821⁴. Αὐτάδελφος τοῦ Μελετίου ἦτο ὁ Σαντορίνης Ζαχαρίας, ὁ ὁποῖος, ὡς γράφει μοναχὸς τις Κύριλλος τὴν 16ην Νοεμβρίου 1842, ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς⁵.

16. Κύριλλος: τὸν Μελέτιον διεδέχθη ὁ Ἱερομόναχος Κύριλλος τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1821⁶. Τὸ ἔτος 1829 ἦτο ἀκόμη Ἐπίσκοπος Κίτρους⁷. Εἰς ἑορτοδρόμιον, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη τὸ ἔτος 1836 εἰς τὴν Βενετίαν, εἰς τὰ δνόματα τῶν συνδρομητῶν ἀναφέρεται καὶ ὁ *Κίτρον Κύριλλος*⁸.

17. Σαμουήλ: παυθέντος τοῦ Κυρίλλου⁹, τὴν 25ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔ-

1. Κλεοπάτρας Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδροῦ. Μὲ εὐρυτάτη ἐπισκόπησι γεωγραφικῆ, ἱστορικῆ, ἐθνολογικῆ τῆς Πιερίας, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 259.

2. Κλεοπάτρας Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδροῦ, ἔ.α., σ. 257.

3. Ι. Κ. Βασδραβέλλη, Βραχὺ ἱστορικὸν σημεῖωμα διὰ τοὺς ἀρχιερατεύσαντας ἐν τῇ Μητροπόλει Θεσσαλονίκης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 44(1961) 76-77.

4. Κωνσταντίνου Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἀνέκδοτα ἱστορικὰ στοιχεῖα ἀναφερόμενα στὴν Μακεδονία πρὶν καὶ μετὰ τὸ 1821, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 62 καὶ 69, ἔνθα ἀντὶ Μελέτιος ἀναφέρεται Μακάριος. Πρβλ. καὶ Βασιλείου Γ. Ἀτέση, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου, Ἐθνομάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Θεολογία» 42(1971) 21, ἔνθα ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κίτρος Μελέτιος Κυριακὸς ἐμαρτύρησε τὴν 18ην Μαῖου τοῦ ἔτους 1821.

5. Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.α., σ. 421.

6. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἀρχιεφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κατὰ τοὺς Κώδικας τῶν Ὑπομνημάτων τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, «Ὁρθοδοξία» 31(1956) 442. Ὁ R. J. Janin, Citrus, ἔ.α., σ. 999, ἀναφέρει ὅτι τὸ ἔτος 1821 ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους ἐλέγετο Κυπριανός.

7. Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.α., σ. 520.

8. Κωνσταντίνου Δ. Μέρτζου, Μνημεῖα Μακεδονικῆς Ἱστορίας, Θεσσαλονίκη 1947, σ. 520.

9. Ὁ Κύριλλος τὸ ἔτος 1842 ἐγένετο Μητροπολίτης Κῶ, ὅπου ἠρχιεράτευσεν ἐπὶ ἐννέα μῆνας. Ἀπέθανεν ἐκεῖ καὶ ἐτάφη εἰς τὸν περίβολον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὸ ἔτος 1843, Ἐμμανουὴλ Ι. Καρπαθίου, Μητροπολίτου Μεσημβρίας τῆς ἐπὶ Ἐδξείνῃ, Ἐκκλησία Κῶ Δωδεκανήσου, τ. 1, βιβλίον πρῶτον, Ἀθήνα 1968, σ. 320-322. Τὸν Κύριλλον διεδέχθη τὸ ἔτος 1843 εἰς τὴν Μητρόπολιν Κῶου ὁ Ἱε-

τους 1838 Ἐπίσκοπος Κίτρους ἐγένετο ὁ Ἱερομόναχος Σαμουήλ. Ἡ ἐκλογή τοῦ Σαμουήλ ἐγένετο, ἀδεία καὶ ἐντολῇ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Στ', εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Στρωμνίτζης¹.

18. Μελέτιος: αἱ ψῆφοι ἐκλογῆς τοῦ Μελετίου ἐγένοντο εἰς Θεσσαλονίκην. Τὴν 15ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1846 παρητήθη τῆς Ἐπισκοπῆς Κίτρους².

19. Γρηγόριος: ὁ Ἱερομόναχος Γρηγόριος ἐξελέγη Κίτρους τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1846³. Τὴν 2αν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1848 ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἰερώνυμος ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Κίτρους Γρηγόριον καὶ Πλαταμῶνος νὰ μεταβοῦν, κατόπιν ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως, εἰς τὴν ἐν Ὀλύμπῳ Μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου πρὸς διευθέτησιν αὐτῆς⁴.

20. Θεόκλητος: ἀποθανόντος τοῦ Γρηγορίου, Ἐπίσκοπος Κίτρους ἐξελέγη τὴν 21ην Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1853 ὁ Ἀρχιμανδρίτης Θεόκλητος. Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία του ἐγένοντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων Κασσανδρείας Ἰγνατίου⁵. Τὸ ἔτος 1855 οἱ Κίτρους Θεόκλητος καὶ Πέτρας Ἀγαθάγγελος μετέβησαν ἐξαρχικῶς εἰς τὴν ἐν Ὀλύμπῳ Μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου καὶ ὑπέβαλον ἔκθεσιν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον⁶. Τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων τοῦ ἔτους 1856 ὁ Θεόκλητος ἐχειροτόνησεν ὡς ἱερέα εἰς τὸν Κολινδρὸν τὸν Πσπαπαναγιώτην⁷. Τὴν 14ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1858 ὁ Πατριάρχης Κύριλλος Ζ', ἀ-

ρομόναχος Παγκράτιος, Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐ.ἀ., 32(1957) 180.

1. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐ.ἀ., 32(1957) 171. Ὅρα καὶ Ἰωάν. Κ. Βασδραβέλλη, Ἱστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας, Β', ἐ.ἀ., σ. 336, ἐνθα ἀναφέρεται ὁ Σαμουήλ ὡς Ἐπίσκοπος Κίτρους τὴν 2αν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1838.

2. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ πινακίδες, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 2(1881-1882) 529α, ὑποσ. β. Τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1848 ὁ πρῶτος Κίτρους Μελέτιος ἐγένετο Ἐπίσκοπος Πολυανῆς, αὐτόθι: Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι, ἐ.ἀ., 32(1957) 319.

3. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ πινακίδες, ἐ.ἀ., σ. 363: Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐ.ἀ., 32(1957) 186.

4. † Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4(1920) 21.

5. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐ.ἀ., 32(1957) 330: πρβλ. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ πινακίδες, ἐ.ἀ., σ. 431.

6. Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ', τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1855, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Καλλίνικον, † Μ. Πρωτοσυγγέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονή, ἐ.ἀ., σ. 23.

7. Κλεοπάτρας Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδρῶ, ἐ.ἀ., σ. 257.

πιθύθουν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Κίτρους Θεόκλητον, Καμπαρίας Ἱερόθεον καὶ Ἀρδαμερίου Ἰγνάτιον περὶ ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστρέφοντος ἐπιδότου τῆς ἐπιστολῆς Ἰωαννικίου¹.

21. Φιλάρετος ὁ Βυζάντιος· τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ ἔτους 1867 ὁ Φιλάρετος ἐπέδωκεν εἰς τὸν ἱερέα Παπααναγιώτην, εἰς τὸν Κολινδρόν, τὸ ὄφρικιον τοῦ Οἰκονόμου². Εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Κολινδροῦ σώζεται μαρμαρινὴ ἐπιγραφή, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφεται ὅτι ἡ ἀνοικοδόμησις ἐκ βάθρων τῆς ἐπισκοπῆς Κίτρους εἰς τὸν Κολινδρόν ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κίτρους Φιλάρετου τοῦ Βυζαντίου, τῆ πατρικῆ φροντίδι αὐτοῦ καὶ δαπάνῃ τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας Κίτρους. Ἡ ἀνοικοδόμησις ἤρχισε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1868 καὶ ἐπερατώθη τὸν Μάιον τοῦ ἐπομένου ἔτους³. Ὁ Φιλάρετος ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ ἔτους 1872, ἐτάφη εἰς τὸν Κολινδρόν, ὀπισθεν τῆς κόγχης τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς⁴.

22. Δωρόθεος· τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1873 ὁ Κίτρους Δωρόθεος ἐγένετο Μητροπολίτης Αἴνου⁵.

23. Μελέτιος· ὁ ἀπὸ Νεοκαισαρείας καὶ πρῶην Αἴνου Μελέτιος ἀνέλαβε προεδρικῶς τὴν ἐπισκοπὴν Κίτρους τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1873⁶. Τὸν Μελέτιον κατήγγειλε τὸ ἔτος 1874 πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὁ κυρίαρχος αὐτοῦ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ, συνεπεία ἐπαυλειμένων παραστάσεων τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας Κίτρους, ὡς μὴ ἐκπληροῦντα τὰ ἐπισκοπικά του καθήκοντα, ὡς ἤρμωζεν εἰς πνευματικὸν ποιμενάρχην. Ὁ Μελέτιος, μετὰ τὴν καταγγελίαν ταύτην, ἠθέλησε νὰ ἐφεσιβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, παριστῶν ἑαυτὸν ὡς καταδιωκόμενον ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης καὶ διαμαρτυρούμενος κατ' αὐτοῦ. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προέβη τότε εἰς τὸν διορισμὸν διμελοῦς ἐξαρχίας, συγκειμένης ἐξ ἑνὸς Μητροπολίτου καὶ ἑνὸς Ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης (πλὴν τοῦ Πολυανῆς, ὡς προχρηματίσαντος Κίτρους), πρὸς διευκρίνησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Μητροπολίτης ἐξαρχος διωρίσθη τότε ὁ γεινιάζων Μητροπολίτης Δημητριάδος

1. Ἰ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονή, ἐ.ἀ., σ. 23.

2. Κλεοπάτρας Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδροῦ, ἐ.ἀ., σ. 257.

3. Αὐτόθι, σ. 256-257· πρβλ. καὶ σ. 259.

4. Αὐτόθι, σ. 257· πρβλ. καὶ σ. 259.

5. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμίλιανου Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐ.ἀ., 33(1958) 21.

6. Αὐτόθι, σ. 22.

Γρηγόριος¹. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Μελετίου ἔλαβεν εὐρυτέρας διαστάσεις κατόπιν τῆς ἐπίσημου διαμαρτυρίας τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης Ἀμβροσίου κατὰ τοῦ Μελετίου, ὡς πλαστογραφήσαντος ἀποσταλὲν τι πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἄλλους πολλοὺς κατηγορητήριον γράμμα. Ὁ Ἀμβρόσιος ἐζήτηε τότε νὰ εἰσαχθῆ εἰς δίκην ὁ πρόεδρος Κίτρους Μελέτιος². Ὁ μεταβάς εἰς Θεσσαλονικὴν Μητροπολίτην Δημητριάδος Γρηγόριος καὶ προβάς εἰς ἔρευναν δὲν εὗρε τὸ πρωτότυπον τοῦ ὡς ἄνω γράμματος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κίτρους Μελέτιος κατεμήνυσε εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Μελέτιος μετέβη ἄνευ ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐνεφανίσθη ἀμέσως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου καὶ ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν τὴν ἰδίαν ἡμέραν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀπεστάλη ὑπερόριος εἰς τὴν Μοῦνην τοῦ Καρίπη εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνην, διὰ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ μέχρι νεοτέρας ἐκκλησιαστικῆς διαταγῆς³. Ἐκ τῆς νήσου Ἀντιγόνης ὁ Μελέτιος, πατριαρχικῆ ἐντολῇ, μετηνέχθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα⁴ καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τῆς ὑποθέσεώς του⁵. Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ Μελέτιος ἀπεστάλη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1875 διὰ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, διὰ νὰ δικασθῆ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης⁶. Ἐν τέλει, ἡ ἐπαρχιακὴ αὕτη Σύνοδος ἔπαυσε τὸν Μελέτιον⁷.

24. Νικόλαος Λούσης· ὁ Νικόλαος κατήγετο ἀπὸ τὴν Φιλιππούπολιν. Τὸ ἔτος 1858 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ριζάριον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεφοίτησε τὸ ἔτος 1863⁸. Ἐπὶ δωδεκαετίαν ἐδίδαξεν εἰς τὴν Φιλιππούπολιν, τὰ Χανιά Κρήτης καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Λύκειον Σταυροδρομίου

1. Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 2, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1874, σ. 110.

2. Αὐτόθι, σ. 121-122.

3. Αὐτόθι, σ. 122-123.

4. Αὐτόθι, σ. 139.

5. Αὐτόθι, σ. 165.

6. Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 3, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1875, σ. 32.

7. Αὐτόθι, σ. 50-51. Ἐφ' ὅσον ὁ Μελέτιος ἐπαύθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1875, τότε ἡ ὑπὸ τοῦ Μελετίου κατεδάφισις τοῦ πύργου τοῦ Κολινδρού, διὰ νὰ κτισθῆ μὲ τοὺς λίθους του ὁ περίβολος τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ αὐτοῦ χωρίου δὲν πρέπει νὰ ἔγινε τὸ ἔτος 1876, ὡς ἀνεγράφη, Κλεοπάτρα Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδρού, ἑ.ἀ., σ. 257, ἀλλὰ εἰς προηγούμενον χρόνον, πρὸ τῆς μεταβάσεως δηλαδὴ τοῦ Μελετίου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

8. Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ 1844-1969. Πανηγυρικός τόμος ἐπὶ τῇ 125ετηρίδι, Ἀθήναι 1969, σ. 135, 715.

τῆς Κωνσταντινουπόλεως¹. Ἀρχιδιάκονος ὢν τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ἐψηφίσθη Ἐπίσκοπος Κίτρους εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης τὴν 29ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 1875². Ἡ χειροτονία του ἐγένετο τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, 6ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1875, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης καὶ δυὸ Ἐπισκόπων³. Ὁ Νικόλαος Λούσης ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ὀλύμπου τοῦ ἔτους 1878. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπανάστασεως ταύτης κατέφυγεν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐπαύθη ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους καὶ ἀπέθανε τὴν 28ην Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1882 εἰς τὸν Πειραιᾶ⁴.

25. Ἰωαννίκιος Μαργαριτιάδης ὁ Ἰωαννίκιος κατήγετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπεφοίτησε τὸ ἔτος 1876 ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης⁵. Τὴν 28ην Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1877, προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου, ὁ ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ Ἰωαννίκιος ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ἐλαίας⁶. Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1878 ὁ Ἰωαννίκιος ἀπὸ Ἐλαίας ἐγένετο Ἐπίσκοπος Κίτρους⁷. Παρητήθη τῆς Ἐπισκοπῆς Κίτρους καὶ τὸν Σεπτέμβριον

1. Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 3, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1875, σ. 51.

2. Αὐτόθι, σ. 51· τοῦ ἰδίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 7, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879, σ. 146· «Ἀνατολικὸς Ἀστήρ» 17(1878) 786· Ἀρχιμανδρίτου Λίμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἑ.ἀ., 33(1958) 31· πρβλ. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ πινακίδες, ἑ.ἀ., σ. 634, ὅπου ἀναγράφεται ὅτι ὁ Νικόλαος ἐγένετο Κίτρους τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1876.

3. Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 3, σ. 51· Ἰθουσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἰεζεκιήλ, Ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος, «Θεολογία» 10(1932) 141.

4. Περὶ τοῦ Νικολάου Λούση καὶ τῆς ἐπανάστασεως δρᾶ Ἰθουσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἰεζεκιήλ, Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1878 καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος, «Θεολογία» 9(1931) 249-255· τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος, «Θεολογία» 10(1932) 140-142· Ἰωάννου Σωτ. Νοτάρη, Ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος καὶ ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1878 στὴ Μακεδονία, «Μνημοσύνη» 1(1967) 87-99· Κλεοπάτρας Πολύζου-Μαμέλη, Ἱστορία τοῦ Κολινδρού, ἑ.ἀ., σ. 128-151. Πρβλ. καὶ τὴν ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «Μακεδονία» τῆς 26.2.1978, σ. 2, ἐνθα δίδεται περίληψις τῆς ἀποκαλυπτικῆς περὶ τοῦ Νικολάου Λούση καὶ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1878 διαλέξεως τοῦ Εὐαγγέλου Κωφοῦ.

5. Βασιλείου Θ. Σταυριδίου, Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης 1844-1923, τ. Α', Ἀθῆναι 1970, σ. 153.

6. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 2(1881-1882) 635.

7. «Ἀνατολικὸς Ἀστήρ» 17(1878) 788· Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περίοδος Γ', τ. 7, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879, σ. 148. Πρβλ. καὶ Ἀθ. Α. Ἀγγελόπουλου, Ἡ ἐπισκοπικὴ Σύνοδος τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ ἡ σημασία αὐτῆς σήμερον, «Θεολογία» 48(1977) 799. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐπίσης εἰς τὴν Ἀγγλικήν, Athanasios A. Angelopoulos, The Episcopal Synode of the

τοῦ ἔτους 1885 τὸν διεδέχθη ὁ Λεόντιος Ἐλευθεριάδης¹. Τὴν 23ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 1889 ὡς πρῶην Κίτρον ἦτο συνυποψήφιος διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς Μητροπόλεως Ἰκονίου². Ἐπὶ τι διάστημα ὁ Ἰωαννίκιος ἐπετρόπευε τὸν Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως Κύριλλον εἰς τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ὅθεν διετάχθη ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὸ ἔτος 1892, νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κατόπιν ὁμοῦ αἰτήσεως τοῦ Κυρίλλου, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐνέκρινε ὅπως ὁ Ἰωαννίκιος ἐξακολουθήσῃ διατηρῶν τὴν θέσιν του εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐπαρχίαν³. Τὴν 12ην Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1893 ὁ Ἰωαννίκιος ἦτο συνυποψήφιος διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς χηρευούσης Μητροπόλεως Δισκάτης⁴. Τὴν 30ὴν Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1894 ἐγένετο Μητροπολίτης Μογλενῶν⁵.

26. Λεόντιος Ἐλευθεριάδης· διετέλεσε καθηγητὴς εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον, μεσοῦντος δὲ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1880 ἐξεφώνησε λόγον εἰς τὸν ναὸν τῶν Εἰσοδίων Σταυροδρομίου εἰς τὸν μακαρίτην Ἀθανάσιον Κεχαγιᾶν, πατέρα τῆς διευθυντρίας τοῦ Ζαπείου Καλλιόπης⁶. Τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1882 ἦτο ἡδὴ Διάκονος⁷, ἐνθ' Ἐπίσκοπος Κίτρον ἐξελέγη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1885 εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης⁸. Τὴν 30ὴν Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1892 ὁ Λεόντιος ἦτο ὑποψήφιος διὰ τὴν Μητρόπολιν Δρυϊνουπόλεως⁹, τὴν δὲ 12ην Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1893 ἐγένετο Ἐπίσκοπος Παραμυθίας¹⁰.

27. Νικόλαος Σακκόπουλος· κατήγετο ἐκ Σινώπης καὶ ἀπεφοίτησε τὸ

Metropolis of Thessaloniki and its Significance for Today, «Balkan Studies» 18(1977) 381-408. Τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1882 ὁ Ἰωαννίκιος ἦτο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐκήρυττεν εἰς τοὺς ναοὺς, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 3(1882-1883) 80.

1. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.ἀ., 33(1958) 166.

2. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 9(1888-1889) 171.

3. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 12(1892-1893) 66.

4. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 13(1893-1894) 185.

5. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.ἀ., 33(1958) 292.

6. Τὸ κείμενον τοῦ λόγου Β. Δ. Καλλιφρονος, Συλλογὴ ἐκκλησιαστικῶν λόγων, ἐκφωνηθέντων ὑπὸ Ἱεραρχῶν καὶ Ἱεροκλήρων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ «ῶξά», «ῶπστ» καὶ ὑπὸ διακεκριμένων Σχολαρχῶν καὶ διδασκάλων, τ. Δ', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1886, σ. 203-207.

7. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 3(1882-1883) 80.

8. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.ἀ., 33(1958) 166.

9. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 12(1892-1893) 68.

10. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 13(1893-1894) 185. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.ἀ., 33(1958) 291.

ἔτος 1886 ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης¹. Ἐπὶ τριετίαν διέ-
λεσεν Ἀρχιδιάκονος Σμύρνης καὶ καθηγητὴς εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν
Σμύρνης καὶ τὸ Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶτα
ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος, προεχειρίσθη Ἀρχιμανδρίτης καὶ διωρίσθη
ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς εἰς Στεφανουπόλιν τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐλ-
ληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν. Προσκληθεὶς
ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Ἀμι-
σοῦ. Ἀπὸ Ἐπίσκοπος Ἀμισοῦ ἐγένετο Ἐπίσκοπος Κίτρους ἐπὶ διετίαν.
Παρεπιδημῶν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἐξελέγη Μητροπολίτης Βοδε-
νῶν² τὴν 16ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1896³. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο Μητροπολί-
της Ἀγκύρας, Μαρωνείας, Καισαρείας καὶ Χαλκηδόνος⁴.

28. Θεόκλητος Παλαιῶννου κατήγετο ἐκ Ναούσης καὶ ἀπεφοίτησεν
ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης τὸ ἔτος 1866⁵. Ἐξελέγη Ἐπίσκο-
πος Ἰερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους. Τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1879 ἀπὸ πρῶην
Ἰερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους ἐγένετο Ἐπίσκοπος Πολυανῆς. Τὸν Σεπτέμ-
βριον τοῦ ἔτους 1885 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Πέτρας. Τὴν 9ην Ἰουνίου
τοῦ ἔτους 1896 διὰ Συνοδικοῦ Τόμου διελύθη ἡ Ἐπισκοπὴ Πέτρας⁶ καὶ ὁ
Θεόκλητος, μετὰ τὸν προβιβασμὸν τοῦ Ἐπισκόπου Κίτρους Νικολάου Σακ-
κοπούλου εἰς τὴν Μητρόπολιν Βοδενῶν (16 Ἀπριλίου 1896), ἐξελέγη ὑπὸ
τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης Ἐπίσκοπος Κί-
τρους⁷. Ὁ Θεόκλητος παρέμεινεν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Κίτρους μέχρι τῶν
ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1904, ὅτε ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του⁸, καὶ συγκεκρμέ-
τως τὴν 20ην Ἰανουαρίου⁹.

1. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἔ.ἀ., σ. 159.

2. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 16(1896-1897) 65.

3. Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κα-
τάλογοι, ἔ.ἀ., 33(1958) 296.

4. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἔ.ἀ.,
σ. 159.

5. Αὐτόθι, σ. 149.

6. Περὶ τῆς καταργήσεως τῆς Ἐπισκοπῆς Πέτρας ὄρα Ἀθ.αν. Ἀγγελόπου-
λου, Ἡ συμβολὴ τῆς Ἐπισκοπῆς Πέτρας εἰς τὰ ἔθνη καὶ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα
τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς περιοχῆς Ὀλύμπου (1890-1896), «Μακεδονικὰ» 14(1974) 73-83.

7. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 16(1896-1897) 226. «Εὐχαριστήριον μήνυμα ἐπ' ἐκ-
λογῆ» τοῦ Θεοκλήτου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιον Μεγακλῆν
ἐν Ἀθ. Α. Ἀγγελόπουλου, Ἡ ἐπισκοπικὴ Σύνοδος, ἔ.ἀ., σ. 819.

8. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 24(1904) 89.

9. Ἀθ. Α. Ἀγγελόπουλου, Ἡ ἐπισκοπικὴ Σύνοδος, ἔ.ἀ., σ. 817-818 καὶ
819-820. Ὅρα ἐπίσης καὶ σ. 803, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεόκλητος ἤλθε, τὸ ἔτος 1902, εἰς
ρῆξιν μετὰ τοῦ ποιμνίου του, τῆς δημογεροντίας Κατερίνης καὶ τοῦ Μητροπολίτου Θεσ-

29. Παρθένιος Βαρδάκας· κατήγετο ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν τὸ ἔτος 1895¹. Θεολογίαν ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐπὶ ἑπταετίαν διετέλεσε δευτερεύων Διάκονος τῶν Πατριαρχείων, μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐκπληρώσας τὰ καθήκοντα αὐτοῦ καὶ ἐπιδειξάμενος πολιτεῖαν κοσμίαν καὶ τρόπων χρηστότητα ἀξίαν ἐπαίνων². Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1903 ἦτο πρωτοσύγκελλος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἀλεξάνδρου³. Ἐπίσκοπος Κίτρους ἐξελέγη τὴν 19ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1904⁴ ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐχειροτονήθη τὴν 22αν Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1904, Κυριακὴν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ⁵. Τὸ ἔτος 1924 προαχθεῖσης τῆς Ἐπισκοπῆς Κίτρους εἰς Μητρόπολιν, ὁ Παρθένιος ἐγένετο ὁ πρῶτος Μητροπολίτης. Ἀπέθανε τὴν 26ην Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1934, μετὰ ποιμαντορίαν 30 ἐτῶν.

Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΘ. ΓΛΑΒΙΝΑΣ

σαλονίκης Ἀλεξάνδρου, λόγῳ βαρείας ἀσθενείας καὶ ἰδιοτρόπου χαρακτῆρος. Εἰς τὴν σ. 805 ἀναφέρεται ἀπαντητικὴ ἐπιστολή, τῆς 12ης Μαρτίου τοῦ ἔτους 1891, τοῦ Κίτρους Θεοκλήτου πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης. Πρέπει νὰ εἰπῶμεν ὁμῶς ὅτι ὁ Θεόκλητος τὸ ἔτος 1891 δὲν ἦτο ἀκόμη Ἐπίσκοπος Κίτρους.

1. Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ 1844-1969, ἔ.ἀ., σ. 138, 724.
2. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 24(1904) 89.
3. «Ὁρθοδοξία» 8(1933) 35.
4. Σχετικὰ ἔγγραφα ἐν Ἀθ. Α. Ἀ γ γ ε λ ο π ο ὐ λ ο υ, Ἡ ἐπισκοπικὴ Σύνοδος, ἔ.ἀ., σ. 817-818 καὶ 819-820.
5. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 24(1904) 89.

RÉSUMÉ

Apostolos Glavinas, Evêques de Kitros pendant la domination ottomane d'après les sources.

Le but de cette étude est de donner des éléments, surtout chronologiques, pour vingt-neuf évêques de l'Evêché de Kitros pendant la domination ottomane, c'est-à-dire dès Néophytos (1486) jusqu'à Parthénios Vardakas (1904), durant l'épiscopat duquel l'Evêché de Kitros fut élevé en métropole (1924).

Par ces éléments, provenant de différentes sources, se complète suffisamment la liste épiscopal de cet Evêché pour la période ci-dessus, en portant des corrections à la chronologie et en ajoutant des évêques inconnus auparavant.